

Alþingi, nefndasvið
Þórshamri v/ Templarasund
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 9. mars 2012
2012010113

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um barnalög (réttindi barns, forsjá, umgengni o.fl.) - 290. mál.

Efni: Umsögn Barnaverndarstofu um frumvarp til laga um barnalög (réttindi barns, forsjá, umgengni o.fl.), 290. mál.

Barnaverndarstofa vísar til erindis nefndasviðs Alþingis, dags. 15. febrúar sl., þar sem stofunni var gefið tækifæri á að gefa umsögn um frumvarp til laga um barnalög (réttindi barns, forsjá, umgengni o.fl.), 290. mál. Þakkar Barnaverndarstofa fyrir að fá tækifæri til þess að tjá sig um efni tillögunnar og frumvarpið. Beðist er velvirðingar á töfum á að skila umsögninni til velferðarnefndar.

I.

Það er afstaða Barnaverndarstofu að umrætt frumvarp sé á margan hátt til þess fallið að skýra og vanda meðferð mála þegar upp koma deilur varðandi umgengni. Varðar það bæði aukna sáttameðferð, sem kveðið er á um í 12. gr. frumvarpsins, og tilkomu sérfræðinga á vegum sýslumannsembættanna, sem fjallað er um í athugasemdum með frumvarpinu í kafla 5.4.2. d). Barnaverndarstofa telur jafnramt að sú einföldun málsmeðferðar sem lögð er til í frumvarpinu með því að leggja af umsagnir barnaverndarnefnda í umgengnismálum, sbr. kaflar 5.4.2. b) - c) í athugasemdum með frumvarpinu, sé mikil réttarbót, bæði fyrir foreldra og börn. Reynslan af núverandi fyrirkomulagi hefur leitt í ljós að þessi álitsumleitan lengir verulega málsmeðferðartíma umgengnismála hjá sýslumanni, en ljóst er að það skiptir miklu máli að ljúka þessum málum með eins skjótum hætti og hægt er. Barnaverndarstofa tekur einnig undir það sem fram kemur í áður nefndum köflum athugasemda með frumvarpinu um nauðsyn þess að skerpa skil á milli barnalaga og barnaverndarlaga og þá óvissu sem núverandi fyrirkomulag hefur í för með sér.

Ljóst er að með áður nefndum breytingum er verið að stíga skref í rétta átt með því að fela sérhæfðum aðilum á vegum sýslumannsembættanna meðferð þessara mála. Barnaverndarstofa vekur þó athygli velferðarnefndar á að ekki er óhugsandi að efla þurfi sérfræðiþekkingu á þessu sviði enn frekar. Því geti innan fárra ára verið rétt að fela sérstakri stofnun í fjölskyldumálum vinnslu mála samkvæmt barnalögum og gæti sú stofnun jafnramt sinnt þeim verkefnum sem stjórnvöldum eru falin samkvæmt lögum um ættleiðingar. Þrátt fyrir framangreindar athugasemdir ítrekar Barnaverndarstofa þá skoðun sína að með umræddum breytingum sé verið að stíga mikilvæg skref í rétta átt og leggur stofan því áherslu á að þessir þættir frumvarpsins nái fram að ganga.

II.

Barnaverndarstofa telur einnig rétt að fagna sérstaklega breytingum á 52. gr. barnalaga, sem varðar rétt forsjárlauss foreldris til upplýsinga um barn. Er með frumvarpinu verið að skýra og rýmka ákvæðið og er breytingin til þess fallin að auðvelda þeim, sem hafa upplýsingar um

börn, að veita forsjárlausum foreldrum upplýsingar og samræma framkvæmd að þessu leyti. Er breytingin jafnframt til þess fallin að auðvelda forsjárlausum foreldrum að átta sig á því hvaða rétt þeir hafa til upplýsinga um barn sitt og með hvaða hætti þeir eiga rétt á að fá upplýsingarnar og þannig til þess fallin að auka traust bæði forsjár- og forsjárlausra foreldra til þeirra sem hafa upplýsingar um börn þeirra.

III.

Rétt er að vekja athygli velferðarnefndar á að í frumvarpinu er felld niður heimild til aðfarar vegna tálmunar á umgengni. Eftir sem áður er slík heimild fyrir hendi vegna forsjármála. Barnaverndarstofa gerir í sjálfu sér ekki athugasemdir við umrædda breytingu en bendir á að þær áhyggjur sem fram koma í frumvarpinu um framkvæmd aðfarar vegna umgengnismála eiga jafnframt við um framkvæmd aðfarar í tengslum við forsjármál.

Þrátt fyrir að Barnaverndarstofa geri ekki efnislegar athugasemdir við að heimild til aðfarar vegna umgengnismála sé felld úr lögum telur Barnaverndarstofa rétt að benda á að eins og fram kemur í frumvarpinu þá er umgengni réttur bæði foreldris og barns sem nýtur verndar í 1. mgr. 71. gr. stjórnarskrárinnar og 8. gr. Mannréttindasáttmála Evrópu. Af því leiðir að í þeim málum þar sem stjórnvöld eða dómstólar hafa komist að þeirri niðurstöðu að umgengni eigi að fara fram þá hvílir sú skylda á ríkinu að það foreldri, sem rétt á til umgengni, hafi aðgang að úrræðum til þess að koma umgengni á ef umgengni er tálmað. Ef heimild til aðfarar vegna umgengni verður felld úr lögum kann að vera rétt að velferðarnefnd fari yfir það hvort nægilega virk úrræði eru í íslenskum lögum til þess að koma umgengni á. Í þeim tilgangi getur verið gagnlegt að kalla eftir upplýsingum um með hvaða hætti framkvæmd þessara mála er hjá þeim nágrannaríkum þar sem heimild til aðfarar er ekki fyrir hendi, s.s. í Noregi og Frakklandi.

IV.

Barnaverndarstofa veitir velferðarnefnd Alþingis fúslega allar nánari upplýsingar og skýringar sem þörf er á og er reiðubúin að mæta á fund nefndarinnar verði óskað eftir því.

Virðingarfyllt
f.h. Barnaverndarstofu

Heiða Björg Pálmadóttir
lögfræðingur Barnaverndarstofu